

Ruth I:1-6: Loyalty & Treason

Rabbi Moshe Shulman

רות א

(א) ויהי בימי שפט השפטים

(A) ויהי רעב בארץ וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב הוא ואשתו ושני בניו :

(B) (ב) ושם האיש אלימלך ושם אשתו נעמי ושם שני בניו מחלון וכליון אפרתים מבית לחם יהודה ויבאו שדי מואב ויהיו שם :

(C) (ג) וימת אלימלך איש נעמי ותשאר היא ושני בניה :

(D) (ד) וישאו להם נשים מאביות שם האחת ערפה ושם השנית רות וישבו שם כעשר שנים :

(C) (ה) וימותו גם שניהם מחלון וכליון ותשאר האשה משני ילדיה ומאשה :

(B) (ו) ותקם היא וכלתיה ותשב משדי מואב

(A) כי שמעה בשדה מואב כי פקד יקנז את עמו לתת להם לחם :

(כב) ותשב נעמי ורות המואבית כלתה עמה השבה משדי מואב והמה באו בית לחם בתחלת קציר שערים :

Baba Batra 91b

And why were they named Mahlon and Chilion? Mahlon (*halal-profane*) because they profaned their bodies. Chilion (*kalah-destroyed*) because they were judged worthy of destruction.

1. גמ' בבא בתרא צא:

ולמה נקרא שמו "מחלון" ו"כליון"? "מחלון" – שעשו גופן חילון, ו"כליון" – שנתחייבו כלתה למקום.

Ruth Rabbah 2

Mahlon - because they were completely wiped out (*nimchu*), and Chilion - because they were completely destroyed (*kalu*) from the world.

2. רות רבה (לרנר) פרשה ב ד"ה ושם שני בניו

ושם שני בניו מחלון וכליון, מחלון, שנמחו מן העולם. וכליון, שקלו מן העולם.

Rashi Ruth 1:1

and a man went: He was a very wealthy man and was the sustainer of the generation. And he left from the Land of Israel to outside of the Land because of stinginess, as he was stingy with poor people that would pressure him [to support them]. Therefore was he punished.

3. רש"י רות פרק א

וילך איש. עשיר גדול היה ופרנס הדור. ויצא מארץ ישראל לחוץ לארץ מפני צרות העין, שהיתה עינו צרה בעניים הבאים לדחקו, לכך נענש :

Baba Batra 91a

Our Rabbis taught: It is not permitted to go forth from Eretz Yisrael to a foreign country unless two seahs are sold for one selah. R. Shimon said: this is permitted only when one cannot find [anything] to buy, but when one is able to find something to buy, even if one seah costs a selah, one must not depart.

And Rabbi Shimon ben Yoḥai would likewise say: Elimelech and his sons Mahlon and Chilion were prominent members of their generation and were leaders of their generation. And for what reason were they punished? Because they left the land of Israel to go outside it, as it is stated: "And all the city was astir concerning them, and the women said: Is this Naomi?" (Ruth 1:19).: What is the meaning of the phrase: "Is this Naomi"? Rabbi Yitzḥak says: they said: Have you seen what befell Naomi, who left Eretz Yisrael for outside it?

4. בבא בתרא צא.

תנו רבנן: אין יוצאין מארץ לחוץ לארץ, אלא אם כן עמדו סאתים בסלע. אמר רבי שמעון: אימתי – בזמן שאינו מוצא ליקח, אבל בזמן שמוצא ליקח – אפילו עמדה סאה בסלע, לא יצא.

וכן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר: אלימלך, מחלון וכליון, גדולי הדור היו, ופרנסי הדור היו; ומפני מה נענשו? מפני שיצאו מארץ לחוץ לארץ, שנאמר: "ותהם כל העיר עליהן, ותאמרנה הזאת נעמי". מאי "הזאת נעמי"? אמר רבי יצחק, אמרו: הצינתם נעמי שיצאת מארץ לחוץ לארץ – מה עלתה לה?

Ruth Rabba 1

But is it not taught: During a time of pestilence, a time of war, gather everyone inside, but during a time of famine, scatter? Why was Elimelech punished? It is because he sank the hearts of Israel.

5. רות רבה (וילנא) פרשה א ד"ה ויהי רעב

והא תניא בשעת הדבר בשעת מלחמה פנס הרגל, ובשעת רעבון פזר הרגל, למה נענש אלימלך, על ידי שהפיל לבן של ישראל עליהם.

ד: יב: ויהי ביתך בבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה מן הזרע אשר יתן יקנז לך מן הנערה הזאת :

מות בן הזוג	רות	יהודה ותמר (פרץ)	לוט ובנותיו (מואב)
נשאר ראש המשפחה	אלימלך	שוע	אשת לוט (וכל אנשי סדם)
2 בנים אינם מולידים	נעמי	יהודה	לוט
מיתת 2 הבנים	מחלון וכליון	ער ואונן (לא לו יהיה הזרע...)	נשאר בעלי הבנות בסדם
סירוב להקים משפחה	מחלון וכליון	ער ואונן	נשאר בעלי הבנות בסדם
שיקום משפחה ע"י יבום או גאולה (אשה יוזמת)	פלוני אלמוני	יהודה	
	יוזמת רות	יוזמת תמר (לידת פרץ)	יוזמת בנות לוט (לידת מואב)

חטאו של לוט

Ramban Breishit 12:10

Also his going out from the land - of which he had been commanded at the beginning - due to famine was a transgression that he committed, because Elohim would have saved him from dying (even) in a famine. And because of this deed it was decreed that his seed would be in exile in Egypt under the hand of Pharaoh.

Breishit Rabbah 41

AND LOT JOURNEYED EAST (MI-KEDEM): He betook himself from the Ancient (kadmon) of the world, saying, I want neither Abraham nor his God.

Breishit Rabbah 38

"It was as they traveled from the east [mikedem]" – did they travel from the east to go to the east? Rabbi Elazar ben Rabbi Shimon said: They transported themselves away from the ancient One [mikadmon] of the world. They said: 'We want neither Him nor His divinity.'

6. רמב"ן על בראשית פרק יב פסוק י

... גם יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה במקום המשפט שמה הרשע והחטא :

7. בראשית רבה (וילנא) פרשה מא ד"ה ז וישא לוט

ויסע לוט מקדם, הסייע עצמו מקדמונו של עולם, אמר אי אפשי לא באברם ולא באלוהו.

8. בראשית רבה (וילנא) פרשה לח ד"ה ז ויהי בנסעם

ויהי בנסעם מקדם (בראשית יא, ב), נסעו מן מדינחא למיזל למדינחא, אמר רבי אלעזר ברבי שמעון הסייעו עצמן מקדמונו של עולם, אמרו אי אפשינו לא בו ולא באלהותו.

חטאו של יהודה

Rashi Breishit 38:1

And it came to pass at that time... (Gen. 38:1) Why is this section placed here thus interrupting the section dealing with the history of Joseph? To teach that his brothers degraded him from his high position. When they saw their father's grief they said: *You told us to sell him. If you had told us to send him back to his father we would also have obeyed you.*

Breishit 42:37

And Reuben spoke to his father, saying, Slay my two sons, if I bring him not to you; deliver him into my hand, and I will bring him to you again.

Rashi Breishit 42:38

MY SON SHALL NOT GO DOWN WITH YOU — He did not accept Reuben's offer. He said, "What a fool is this oldest son of mine! He suggests that I should kill his sons. Are they his only and not mine also?" (Genesis Rabbah 91:9)

9. רש"י בראשית פרק לח

ויהי בעת ההוא. למה נסמכה פרשה זו לכאן, והפסיק בפרשתו של יוסף? ללמד שהורידוהו אחיו מגדלתו כשראו בצרת אביהם, אמרו: אתה אמרת למכרו, אלו אמרת להשיבו היינו שומעים לך:

10. בראשית מב:לז

ויאמר ראובן אליאביו לאמר את שני בני תמיית אם לא אביאנו אליך תנה אתו עלי ידי ואני אשיבנו אליך:

11. רש"י מב:לח

לא ירד בני עמכם. לא קבל דבריו של ראובן, אמר בכור שוטה הוא זה, הוא אומר להמית בניו, וכי בניו הם ולא בני?

חטאו של אלימלך

Tzephania 2:9

Therefore as I live, says the Lord of hosts, the God of Israel, Surely Moab shall be like Sodom, and the Ammonites like Gomorrah, the breeding place of nettles, and salt pits, and a desolation for ever; the remnant of my people shall plunder them, and the survivors of my people shall possess them.

Isaiah 15:5

My heart shall cry out for Moab; his fugitives shall flee to Zoar, a heifer of three years old; for by the ascent of Luhith with weeping shall they go up; for in the way of Horonaim they shall raise up a cry of destruction.

12. צפניה ב:ט

לכן חייאני נאם יקלק צבאות אלהי ישראל כי מואב כסדם תהיה ובני עמון פעמרה ממשק חרול ומכרה מלח ושממה עד עולם שארית עמל יבאום ויתר גוי גויי ינחלום:

13. ישעיהו טו:ט

לבל למואב יזעק בריחה עד צער עגלת שלשיה כיל מעלה הלוחית בבכל יעלה בו כי דרך חורנים זעקת שבר יעערו:

Deut 23

4. An Ammonite or Moabite shall not enter into the congregation of the Lord; to their tenth generation shall they not enter into the congregation of the Lord forever; 5. Because they met you not with bread and with water in the way, when you came out of Egypt; and because they hired against you Balaam the son of Beor of Pethor of Mesopotamia, to curse you.

Ezekiel 15:49

Behold, this was the iniquity of your sister Sodom: pride, surfeit of bread, and abundance of idleness was in her and in her daughters; and she did not strengthen the hand of the poor and needy.

Rambam Kings 5:9

It is forbidden to leave Israel to a foreign country forever, with the exception of leaving to study Torah, to get married, or to save a Jew from the hands of idolaters, and he should immediately return. So too may a person leave for livelihood. ... **And even though it is permissible to leave, it is not praiseworthy, for Mahlon and Chilion were two of the great leaders of the generations, and left Israel because of great suffering, and were destroyed by the Almighty.**

Tanchuma Behar 8

... From whom have you learned it? From Naomi, her sons, and Elimelech, who was the head of < his > generation. When famine came, what did he do? He left the land of Israel and went to the land of Moab. Now the Holy One was angry with him because he was prince (*nasi*) of < his > generation. The Holy One said to him: **If my children had acted like this, they would have left the land of Israel a wilderness.** What is written there (in Ruth 1:3)? THEN NAOMI'S HUSBAND ELIMELECH DIED, but his sons did not learn from their father to return to the land of Israel. And what did they do in addition? (According to vs. 4) THEY TOOK MOABITE WIVES FOR THEMSELVES, whom they neither converted nor emmersed <in a mikvah>...

AND THEY LIVED THERE ABOUT TEN YEARS. All those ten years (in Moab) the Holy One had been warning them. When he saw that they did not repent, he began to raise his hand against their camels and against their cattle; but they did not return. When he saw that they did not repent (literally: return in repentance), immediately (in vs. 5): BOTH OF THEM, MAHLON AND CHILION, ALSO DIED.

14. דברים כג

(ד) לְאִיבָא עֲמוּנֵי וּמוֹאָבִי בְּקֶהֱל יִקְוֹק גַּם דְּוֹר עֲשִׂירֵי לֹא־יָבֹא לָהֶם בְּקֶהֱל יִקְוֹק עַד־עוֹלָם: (ה) עַל־דִּבְרֵי אֲשֶׁר לֹא־קָדְמוּ אֶתְכֶם בְּלָחֶם וּבַמַּיִם בְּדַרְךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וְאֲשֶׁר שָׂכַר עֲלֵיךְ אֶת־בְּלָעַם בְּרִבְעוֹר מִפְתּוֹר אֲרָם נִהְרִים לְקַלְלָךְ:

15. יחזקאל טז:מט

הִנֵּה־זֶה הָלָה עוֹן סֹדֵם אֲחוֹתֶךָ גְּאוֹן שְׁבַע־לָחֶם וְשִׁלּוֹת הַשֶּׁקֶט הָיָה לָהּ וּלְבָנוֹתֶיהָ וַיִּדְעֵנִי וְאָבִיוֹן לֹא הִחְזִיקָה:

16. רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ט

אֲסוּר לְצֵאת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּצָה לְאֶרֶץ לְעוֹלָם. אֶלָּא לְלַמֵּד תּוֹרָה אוֹ לְשֵׂא אִשָּׁה אוֹ לְהַצִּיל מִן הָעַכּוּ"ם. וְנִחְזֹר לְאֶרֶץ. וְכֹן יוֹצֵא הוּא לְסַחֲרָה... וְאִף עַל פִּי שְׂמִתָּר לְצֵאת אֵינָה מִדַּת חֲסִידוֹת שְׁהָרֵי מַחְלוֹן וְכִלְיוֹן שְׁנֵי גְדוּלֵי הַדּוֹר הֵיוּ וּמִפְּנֵי צָרָה גְדוּלָה יָצְאוּ וְנִתְחַיְבוּ כְּלֵיהָ לְמִקּוֹם:

17. תנחומא בהר סימון ח ד"ה [ח] ד"א פעמים

ממי אתה למד מנעמי ובניה ואלימלך שהיה ראש הדור, כיון שבא רעב מה עשה, הניח ארץ ישראל והלך לו לארץ מואב, והיה הקב"ה קוצץ עליו, שהיה נשיאו של דור, א"ל הקב"ה, אילו היו בני עושיין כן, היו מניחין ארץ ישראל שממה, מה כתיב שם, וימת אלימלך איש נעמי (רות א ג), ולא היה לבניו ללמוד מאביהם לחזור לארץ ישראל, ומה עשו אף הם, וישאו להם נשים מואביות (שם שם /רות א' /ד), שלא הטבילו אותן, ולא גיירו אותן...

וישבו שם כעשר שנים (שם /רות א' /), כל אותן יי שנים היה הקב"ה מתרה בהן, כשראה שלא חזרו בתשובה, התחיל לפשוט ידו בגמליהם ובמקניהם, ולא חזרו, כשראה שלא חזרו, מיד וימותו גם שניהם מחלון וכליון (שם שם /רות א' /ה)

בימי שפוט השופטים

Baba Batra 15b

Rabbi Yoḥanan says: What is the meaning of “And it happened in the days of the judging of the Judges” (Ruth 1:1)? A generation that judged its judges. If he would say “Remove the splinter from between your eyes” he would respond: ‘Remove the beam from between your eyes.’

Baba Batra 91a

Rabbah, son of R. Huna, said in the name of Rab: Ibzan is Boaz.

Judges 12

8. And after him Ibzan of Beth-Lehem judged Israel. 9. And he had thirty sons, and thirty daughters, whom he sent abroad, and took in thirty daughters from abroad for his sons. And he judged Israel seven years. 10. Then died Ibzan, and was buried at Beth-Lehem.

Judges 10

3. And after him arose Jair, a Gileadite, and judged Israel twenty two years. 4. And he had thirty sons who rode on thirty donkeys, and they had thirty cities, which are called Havoth-Jair to this day, which are in the land of Gilead. 5. And Jair died, and was buried in Camon.

6. And the people of Israel did evil again in the sight of the Lord, and served Baalim, and the Ashtaroth, and the gods of Aram, and the gods of Sidon, and the gods of Moab, and the gods of the Ammonites, and the gods of the Philistines, and forsook the Lord, and did not serve him. 7. And the anger of the Lord was kindled against Israel, and he sold them into the hands of the Philistines, and into the hands of the sons of Ammon. 8. And that year they troubled and oppressed the people of Israel; eighteen years, all the people of Israel who were on the other side of the Jordan in the land of the Amorites, which is in Gilead. 9. And the Ammonites passed over the Jordan to fight also against Judah, and against Benjamin, and against the house of Ephraim; so that Israel was very distressed. 10. And the people of Israel cried to the Lord, saying, We have sinned against you, because we have forsaken our God, and also served the Baalim.

11. And the Lord said to the people of Israel, Did I not save you from the Egyptians, and from the Amorites, from the Ammonites, and from the Philistines? 12. The Sidonians also, and the Amalekites, and the Maonites, oppressed you; and you cried to me, and I saved you from their hand. 13. Yet you have forsaken me, and served other gods; therefore I will save you no more. 14. Go and cry to the gods which you have chosen; let them save you in the time of your tribulation. 15. And the people of Israel said to the Lord, We have sinned; do to us whatever seems good to you; save us only, we pray you, this day.

Judges 11

12. And Jephthah sent messengers to the king of the Ammonites, saying, What have you to do with me, that you come against me to fight in my land? 13. And the king of the Ammonites answered to the messengers of Jephthah, Because Israel took away my land, when they came up from Egypt, from Arnon to Jabbok, and to the Jordan; now therefore give back those lands peacefully. 14. And Jephthah sent messengers again to the king of the Ammonites; 15. And said to him, Thus said Jephthah, Israel did not take away the land of Moab, nor the land of the Ammonites; 16. But when Israel came up from Egypt, and walked through the wilderness to the Red Sea, and came to Kadesh; 17. Then Israel sent messengers to the king of Edom,

18. בבא בתרא טו:

ואמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: (רות א') "ויהי בימי שפוט השופטים"? דזר ששופט את שופטיו; ואמר לו: "טול קיסם מבין עיניך" – ואמר לו: "טול קורה מבין עיניך".

19. בבא בתרא צא.

אמר רבה בר רב הונא אמר רב: אבצן זה בעז.

20. שופטים יב

(ח) וישפט אחריו את ישראל אבצן מבית לחם: (ט) ויהיו שלושים בנים ושלושים בנות שלח החוצה ושלושים בנות הביא לבניו מרהחוצ וישפט את ישראל שבע שנים: (י) וימת אבצן ויקבר בבית לחם: פ

21. שופטים י - יאיר הגלעדי

(ג) ויקם אחריו יאיר הגלעדי וישפט את ישראל עשרים ושתים שנה: (ד) ויהיו שלושים בנים ושלשים ערים ושלושים ערים להם לקראו חות יאיר עד היום הזה אשר בארץ הגלעד: (ה) וימת יאיר ויקבר בקמון: פ

(ו) ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני יקוק ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בניעמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את יקוק ולא עבדוהו: (ז) ויחר אף יקוק בישראל וימפרם ביד פלשתים וביד בני עמון: (ח) וירצו וירצו את בני ישראל בשנה ההיא שמה עשרה שנה את כל בני ישראל אשר בעבר הירדן בארץ האמרי אשר בגלעד: (ט) ויעברו בני עמון את הירדן להלחם גם ביהודה ובבנימין ובבית אפרים ותצר לישראל מאד: (י) ויזעקו בני ישראל אלי יקוק לאמר חטאנו לך וכי עזבנו את אלהינו ונעבד את הבעלים: פ

(יא) ויאמר יקוק אל בני ישראל הלא ממצרים ומרהחוצ ומן בני עמון ומן פלשתים: (יב) וצידו גם ועמלק ומעון לחצו אתכם ותצעקו אלי ואושיעה אתכם מידם: (יג) ואתם עזבתם אותי ותעבדו אלהים אחרים לכן לא אוסוף להושיע אתכם: (יד) לכו וזעקו אלהי אלהים אשר בחרתם גם המה יושיעו לכם בעת צרתכם: (טו) ויאמרו בני ישראל אלי יקוק חטאנו עשה אתה לנו ככל הטוב בעיניך אך הצילנו נא היום הזה: (טז) ויסירו את אלהי הנכר מקרבם ויעבדו את יקוק ותקצר נפשו בעמל ישראל: פ

22. שופטים יא

(יב) וישלח יפתח מלאכים אל מלך בני עמון לאמר מה לי וךך כי באת אלי להלחם בארצי: (יג) ויאמר מלך בני עמון אל מלאכי יפתח כי לקח ישראל את ארצי בעלותו ממצרים מארנון ועד היבק ועד הירדן ועתה השיבה אותה בשלום: (יד) ויוסף עוד ויפתח וישלח מלאכים אל מלך בני עמון: (טו) ויאמר לו כה אמר יפתח לא לקח ישראל את ארץ מואב ואת ארץ בני עמון: (טז) כי בעלותם ממצרים וילך ישראל במדבר עד ים סוף ויבא קדשה: (יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום לאמר

saying, Let me, I beseech you, pass through your land; but the king of Edom would not listen to it. And in like manner they sent to the king of Moab; but he would not consent; and Israel stayed in Kadesh. 18. Then they went along through the wilderness, and around the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and camped on the other side of Arnon, but came not within the border of Moab; for Arnon was the border of Moab. 19. And Israel sent messengers to Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said to him, Let us pass, we beseech you, through your land into my place. 20. But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and camped in Jahaz, and fought against Israel. 21. And the Lord God of Israel delivered Sihon and all his people to the hand of Israel, and they defeated them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country. 22. And they possessed all the borders of the Amorites, from Arnon to Jabbok, and from the wilderness to the Jordan. 23. So now the Lord God of Israel has dispossessed the Amorites from before his people Israel, and should you possess it? 24. Will not you possess that which Kemosh your god gives to you to possess? So whoever the Lord our God shall drive out from before us, them will we possess. 25. And now are you any better than Balak the son of Zippor, king of Moab? Did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them, 26. While Israel lived in Heshbon and her towns, and in Aroer and her towns, and in all the cities that are along the borders of Arnon, for three hundred years? Why therefore did you not recover them during that time? 27. Therefore I have not sinned against you, but you do me wrong to war against me; the Lord the Judge be judge this day between the people of Israel and the Ammonites. 28. And the king of the Ammonites listened not to the words of Jephthah which he sent him.

Nechemia 9

(36) Today we are slaves, and the land that You gave our fathers to enjoy its fruit and bounty—here we are slaves on it! (37) It yields its abundant crops to kings whom You have set over us because of our sons. They rule over our bodies and our beasts as they please, and we are in great distress.

אָעֲבֹרָה נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ אֲדוֹם וְגַם אֶל מֶלֶךְ מוֹאֵב שָׁלַח וְלֹא אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקֶדֶשׁ : (יח) וַיֵּלֶךְ בְּמִדְבָּר וַיִּסָּב אֶת אֶרֶץ אֲדוֹם וְאֶת אֶרֶץ מוֹאֵב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח שָׁמֶשׁ לְאֶרֶץ מוֹאֵב וַיַּחֲנוּ בְּעֵבֶר אַרְנוֹן וְלֹא בָאוּ בְּגִבּוֹל מוֹאֵב כִּי אַרְנוֹן גִּבּוֹל מוֹאֵב : (יט) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל סִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל נִעְבְּרָה נָא בְּאַרְצְךָ עַד מְקוֹמִי : (כ) וְלֹא הֶאֱמִין סִיחוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֲבַר בְּגִבּוֹלוֹ וַיִּאָּסֶף סִיחוֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ בְּיַהֲזָה וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל : (כא) וַיִּתֵּן ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת סִיחוֹן וְאֶת כָּל עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירָשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא : (כב) וַיִּירָשׁוּ אֶת כָּל גִּבּוֹל הָאֱמֹרִי מֵאַרְנוֹן וְעַד הַיַּבֵּק וּמִן הַמִּדְבָּר וְעַד הַיַּרְדֵּן : (כג) וַעֲתָה ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִירָשָׁנוּ : (כד) הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יוֹרִישְׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ תִירָשׁ וְאַתָּה כָּל אֲשֶׁר הוֹרִישׁ ה' אֱלֹהֵינוּ מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ : (כה) וַעֲתָה הַטּוֹב טוֹב אֲתָה מִבְּלֶק בֵּן צְפוֹר מֶלֶךְ מוֹאֵב הַרֹּבֵב רַב עִם יִשְׂרָאֵל אִם נִלְחַם נִלְחַם בָּם : (כו) בְּשִׁבְתָּ יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבוֹן וּבְבִנוֹתֶיהָ וּבְעַרְעוֹר וּבְבִנוֹתֶיהָ וּבְכָל הָעָרִים אֲשֶׁר עַל יְדֵי אַרְנוֹן שָׁלַשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוֹעַ לֹא הִצַּלְתֶּם בְּעַת הַהִיא : (כז) וְאַנְכִי לֹא חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עֲשָׂה אֵתִי רָעָה לְהִלָּחֵם בִּי יִשְׁפֹּט ה' הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן : (כח) וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל דְּבַרִי יִפְתַּח אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו : פ

23. נחמיה ט

(לו) הִנֵּה אֲנַחְנוּ הַיּוֹם עֲבָדִים וְהָאֶרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתָּה לְאֲבוֹתֵינוּ לְאֶכְלֹת אֶת־פְּרִיָּהּ וְאֶת־טוֹבָהּ הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֲבָדִים עָלֶיהָ : (לז) וּתְבוֹאֲתָה מַרְבָּה לְמַלְכִים אֲשֶׁר־נָתַתָּה עָלֵינוּ בְּחַטֹּאוֹתֵינוּ וְעַל גְּוִיֹּתֵינוּ מִשְׁלֵים וּבְבַהֲמַתָּנוּ מִרְצוֹנָם וּבְצָרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ :

שופט	שעבוד	המשעבד	שנות השופט
1. עתניאל בן קנו	8	כושן רשעתים (ארם)	40
2. אהוד בן גרא	18	עגלון מלך מואב	80
3. שמגר בן ענת	?	פלשתים	??
4. דבורה אשת לפידות (& ברק)	20	יבין מלך כנען (סיסרא)	40
5. גדעון בן יואש (ירובעל)	7	מדין / עמלק / קדם	40
6. אבימלך			3
7. תולע בן פועה (י:א-ב)			23
8. יאיר הגלעדי (י:ג-ד)			22
9. יפתח הגלעדי (י:ה-יח, יא:א-יב:ז)	18	עמון	6
10. אבצן מבית לחם (יב:ח-ט)			7
11. אילון הזבולני (יב:י-יב)			10
12. עבדון בן הלל הפרעתוני (יב:יג-טו)			8
13. שמשון (פרקים יג-טו)	20	פלשתים	20 (או 40)

שופטים יא

(יב) וישלח ויפתח מלאכים אל־מלך בני־עמון לאמר מה לי ולך כיבאת אלי להלחם בארצי:
 (יג) ויאמר מלך בני־עמון אלמלאכי יפתח בילקח ישראל את־ארצי בעלותו ממצרים מארנון ועד־היבק ועד־הירדן ועתה השיבה אתהן בשלום:
 (יד) ויוסף עוד ויפתח וישלח מלאכים אל־מלך בני עמון:
 (טו) ויאמר לו מה אמר יפתח לאלקח ישראל את־ארץ מואב ואת־ארץ בני עמון: (טז) כי בעלותם ממצרים ולך ישראל במדבר עד־ים־סוף ובא קדשה: (יז) וישלח ישראל מלאכים אל־מלך אדום לאמר אעברה־נא בארצך ולא שמע מלך אדום וגם אל־מלך מואב שלח ולא אבה וישב ישראל בקדש: (יח) וילך במדבר ויסב את־ארץ אדום ואת־ארץ מואב ויבא ממזרח־שמש לארץ מואב ויחנוו בעבר ארנון ולא־באו בגבול מואב כי ארנון גבול מואב:
 (יט) וישלח ישראל מלאכים אל־סיחון מלך־האמרי מלך חשבון ויאמר לו ישראל נעברה־נא בארצך עד־מקומי: (כ) ולא־האמין סיחון את־ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את־פלעמו ויחנוו בגחצה וילחם עם־ישראל: (כא) ויתן יקוק אלהי־ישראל את־סיחון ואת־פלעמו ביד ישראל וכיום וירש ישראל את־כל־ארץ האמרי יושב הארץ ההיא: (כב) ויירשו את כל־גבול האמרי מארנון ועד־היבק ומר המדבר ועד־הירדן:
 (כג) ועתה יקוק אלהי ישראל הוריש את־האמרי מפני עמו ישראל ואתה תירשנו: (כד) הלא את אשר יורישך כמוש אלהיך אותו תירש ואת כל־אשר הוריש יקוק אלהינו מפנינו אותו נירש:
 (כה) ועתה הטוב טוב אתה מבלק בן־צפור מלך מואב הרוב רב עם־ישראל אס־לחם נלחם בם:
 (כו) בשבת ישראל בחשבון ובבנותיה ובערעור ובבנותיה ובכל־הערים אשר עלידי ארנון שלש מאות שנה ומדוע לא הצלתם בעת ההיא:
 (כז) ואנכי לא־חטאתי לך ואתה עשה אתי רעה להלחם בי ושפט יקוק השפט היום בין בני ישראל ובין בני עמון:
 (כח) ולא שמע מלך בני עמון אל־דברי יפתח אשר שלח אליו:

1. בין ארנון ויבק - ארץ מואב!

במדבר כא:יג

משם נסעו ויחנו מעבר ארנון אשר במדבר היצא מגבל האמרי כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי:

במדבר כא

(כג) ולא־נתן סיחון את־ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את־פלעמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל: (כד) ויכהו ישראל לפי־חרב וירש את־ארצו מארנון עד־יבק עד־בני עמון כי עז גבול בני עמון: (כה) ויקח ישראל את פל־הערים האלה וישב ישראל בכל־ערי האמרי בחשבון ובכל־בנותיה: (כו) כי חשבון עיר סיחון מלך האמרי הוא והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את־כל־ארצו מידו עד־ארנון: (כז) על־כן יאמרו המשלים באו חשבון תבנה ותפוננו עיר סיחון: (כח) כפי־אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון אכלה ער מואב בעלי במות ארנון: (כט) אוי לך מואב אבדת עס־כמוש נתן בניו פליטם ובנתנו בשבית למלך אמרי סיחון: (ל) ונירם אבד חשבון עד־דיבן ונשים עד־נפח אשר עד־מידבא:

2. כמוש = שקץ מואב

- **במדבר כא:כט** - אוילך מואב אבדת עס־כמוש נתן בניו פליטם ובנתנו בשבית למלך אמרי סיחון:
- **מל"א יא:ז** - אז יבנה שלמה במה לכמוש שקץ מואב בהר אשר על־פני ירושלים ולמלך שקץ בני עמון:
- **מל"א יא:לג** - יען אשר עזבוני וישתחוו לעשתרת אלהי צדניו לכמוש אלהי מואב ולמלכם אלהי בני עמון ולא־הלכו בדרכי לעשות הישר בעיני וחקתי ומשפטי כדנד אביו:

3. חשבון עיר מואב

4. בלק מלך מואב

דור ששפטו את שופטיו				
יפתח פ"י	גדעון פ"ו	דבורה פ"ד	אהוד פ"ג	עתניאל פ"ג
(ו) ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את ה' ולא עבדוהו: (ז) ויחר אף ה' בישראל	(א) ויעשו בני ישראל הרע בעיני ה'...	(א) ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה'	(יב) ויספו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה'	(ז) ויעשו בני ישראל את הרע בעיני ה' וישפחו את ה' אלהיהם ויעבדו את הבעלים ואת האשרות: (ח) ויחר אף ה' בישראל
וימפרם ביד פלשתים וביד בני עמון: (ח) וירעצו וירצצו את בני ישראל בשנה ההיא שמנה עשרה שנה את כל בני ישראל אשר בעבר הירדן בארץ האמרי אשר בגלעד: (ט) ויעברו בני עמון את הירדן להלחם גם ביהודה ובבנימין ובבית אפרים ותצר לישראל מאד: (י) ויזעקו בני ישראל אל יקנק לאמר חטאנו לך וכי עזבנו את אלהינו ונעבד את הבעלים: פ (יא) ויאמר יקנק אל בני ישראל הלא ממצרים ומן האמרי ומן בני עמון ומן פלשתים: (יב) וצידוניה ועמלק ומעון לחצו אתכם ותצעקו אלי ואושיעה אתכם מידם: (יג) ואתם עזבתם אותי ותעבדו אלהים אחרים לכן לא אוסיף להושיע אתכם: (יד) לכו וזעקו אל האלהים אשר בחרתם בס המה יושיעו לכם בעת צרתכם: (טו) ויאמרו בני ישראל אל יקנק חטאנו עשה אתה לנו ככל הטוב בעיניך אך הצילנו נא היום הזה: (טז) ויסירו את אלהי הנכר מקרבם ויעבדו את יקנק ותקצר נפשו בעמל ישראל:	(ב) ותעזו יד מדין על ישראל מפני מדין עשו להם בני ישראל את המנהרות אשר בקהרים ואת המערות ואת המצדות: (ג) והיה אם זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם ועלו עליהם: (ד) ויחטאו עליהם וישחיתו את יבול הארץ עד בואף עזה ולא ישאירו מחיה בישראל ושה ושור וחמור: (ה) כי הם ומקניהם ועלו ואהליהם יבאו כדי ארבה לרב ולהם ולגמליהם אין מספר ויבאו בארץ לשחתה:	(ב) וימפרם ה' ביד בני מלך פנעו אשר מלך בחצור ושר צבאו סיסרא והוא יושב בחרשת הגוים: (ג) ויצעקו בני ישראל אל ה' כי תשע מאות רכב ברזל לו	ויחזק ה' את עגלון מלך מואב על ישראל על פי עשו את הרע בעיני ה': (יג) ויאסף אליו את בני עמון ועמלק וילך ויך את ישראל ויירשו את עיר התמרים:	וימפרם ביד כושת רשעתים ארם ונהרים
(ח) וירעצו וירצצו את בני ישראל בשנה ההיא שמנה עשרה שנה	(ו) וידל ישראל מאד מפני מדין... (א) ויתנם ה' ביד מדין שבע שנים:	והוא לחץ את בני ישראל בחזקה עשרים שנה:	(יד) ויעבדו בני ישראל את עגלון מלך מואב שמונה עשרה שנה:	ויעבדו בני ישראל את כושת רשעתים שמנה שנים: